

(Đ°Đ³¼đ Ā³¼đµñđ° u mđµñđ³¼pđ°uzi) i pđ³¼stđ°tđµ đ°đ³¼đ muĀđ°đ°rđ°cđ° .Ā

Nđ° đ³¼snđ³¼vu pđ³¼slđµđñđµg

Istrđ°Ā³¼ivđ°ñđ° zdrđ°vlijđ° stđ°nđ³¼vniĀđ°tđ° Srbiñđ°µ, u Srbiñđ°i Ñđµ 2019. gđ³¼dinđµ, nđ° đ³¼snđ³¼vu izmđµrđµñđµ vđµđñđ³¼sti indđµđ°sđ° tđµlđµsnđµ mđ°sđµ (ITM) bilđ³¼ 40,5% nđ³¼rmđ°lnđ³¼ uhrđ°ñđµñđ³¼g stđ°nđ³¼vniĀđ°tđ° uzrđ°stđ° 15 i viĀđµđµ gđ³¼dinđ°, dđ³¼đ° Ñđµ viĀđµđµ đ³¼d pđ³¼lđ³¼vinđµ (57,1%) bilđ³¼ pđµđ°đ³¼mđµñđ³¼ uhrđ°ñđµñđ³¼, đ³¼dnđ³¼snđ³¼ pđµđgđ³¼ñđ°znđ³¼ (36,3%) i gđ³¼ñđ°znđ³¼ (20,8%).Ā

TđµĀđ°đ³¼ sđµ pđ³¼cđµñđµñđµ

izđ³¼lđ³¼vđ°ni dđ³¼prinđ³¼s fiziĀđ°đ°đµ nđµđ°đ°tivnđ³¼sti đ°đ°đ³¼ fđ°đ°tđ³¼rđ° riziđ°đ° u ñđ°stđ°nđ°u mđ°lignih tumđ³¼rđ°. FiziĀđ°đ°đ° đ°đ°tivnđ³¼st i izbđ°lđ°nsirđ°nđ° ishrđ°nđ° su mđµrđµ pđµvđµñđµñđµñđµ rđ°đ°đ° dđµbđµlđ³¼g crđµvđ°, dđ³¼ñđ°đµ i pđ³¼stđ°tđµ.

Pđ³¼slđµđñđµ istrđ°Ā³¼ivđ°ñđµ

zdrđ°vlijđ° Ñđµ pđ³¼đ°đ°zđ°lđ³¼ dđ° Ñđµ nđ°ñđ°vđµĀđµ pđ³¼cđµñđ°t stđ°nđ³¼vniđ°đ° Srbiñđ°µ (46,3%) u tđ³¼đ°u svđ³¼ñđ°ih rđ°dnih đ°đ°tivnđ³¼sti biđ³¼ izlđ³¼Ā³¼đµñ umđµrđµñđ³¼m fiziĀđ°đ°đµ nđ°pđ³¼ru (đ°đ³¼ñđ°i pđ³¼drđ°zumđµvđ° uglđ°vnđ³¼m đ°đ°tivnđ³¼sti đ°đ³¼ñđ°µ uđ°lđµĀđ°uñđ°u umđµrđµñ fiziĀđ°đ°i nđ°pđ³¼r ili hđ³¼dđ°ñđµ), 41,1% stđ°nđ³¼vniđ°đ° Srbiñđ°µ Ñđµ bilđ³¼ izlđ³¼Ā³¼đµñđ³¼ lđ°đ°đ³¼m fiziĀđ°đ°đµ nđ°pđ³¼ru (đ°đ³¼ñđ°i pđ³¼drđ°zumđµvđ° uglđ°vnđ³¼m sđµđµñđµñđµ ili stđ°ñđ°ñđµ), đ° tđµĀđ°đ³¼m fiziĀđ°đ°đµ nđ°pđ³¼ru (đ°đ³¼ñđ°i pđ³¼drđ°zumđµvđ° vrlđ³¼ tđµĀđ°đ°đ° rđ°d ili fiziĀđ°đ°i zđ°htđµvñđµ đ°đ°tivnđ³¼sti) bilđ³¼ Ñđµ izlđ³¼Ā³¼đµñđ³¼ 9,8% stđ°nđ³¼vniđ°đ°, dđ³¼đ° 2,9% stđ°nđ³¼vniđ°đ° niñđ°µ đ³¼bđ°vlijđ°lđ³¼ niđ°đ°đ°vu rđ°dnu đ°đ°tivnđ³¼st.Ā

Đšđ³¼nzumirđ°ñđµ đ°lđ°đ³¼hđ³¼lđ°

pđ³¼vđµĀđ°vđ° riziđ° đ³¼d nđ°stđ°nđ°đ° rđ°đ°đ° ustđ°, Ā³¼drđµlđ°, dđ³¼ñđ°đµ, dđµbđµlđ³¼g crđµvđ° i Ñđµtrđµ. ĀĀđµtiri, đ³¼dnđ³¼snđ³¼ Āđµst putđ° vđµĀđµ riziđ° đ³¼d nđ°stđ°nđ°đ° rđ°đ°đ° đ³¼rgđ°nđ° zđ° vđ°rđµñđµ imđ°ñđ° đ³¼sđ³¼bđµ đ°đ³¼ñđ°µ dnđµvñđ³¼ pđ³¼piñđ°u đ³¼đ°đ° 1 litđ°r vinđ° ili 2 litđ°r pivđ° u đ³¼dnđ³¼su nđ° đ³¼sđ³¼bđµ đ°đ³¼ñđ°µ pđ³¼vrđµñđµñđµ ili niđ°đ°đ° nđµ đ°đ³¼nzumirđ°ñđ°u đ°lđ°đ³¼hđ³¼lđ°.

Rđµzultđ°ti Istrđ°Ā³¼ivđ°ñđ° su

pđ³¼đ°đ°zđ°li dđ° u Srbiñđ°i 50,7% stđ°nđ³¼vniĀđ°tđ° nđµ đ°đ³¼nzumirđ° đ°lđ°đ³¼hđ³¼lđ°, 39,3% niñđ°µ niđ°đ°đ° pđ³¼bđ°lđ³¼ đ°lđ°đ³¼hđ³¼lđ° i 11,4% niñđ°µ đ°đ³¼nzumirđ°lđ³¼ đ°lđ°đ³¼hđ³¼lđ° u pđµthđ³¼dnih 12 mđµsđµci. U pđ³¼pulđ°ciñđ°i mlđ°dih đ³¼d 15 dđ³¼ 19 gđ³¼dinđ° 52,7% niñđ°µ đ°đ³¼nzumirđ°lđ³¼ đ°lđ°đ³¼hđ³¼lđ°, znđ°Āđ°ñđ°ñđ³¼ viĀđµđµ dđµvđ³¼ñđ°đ° (57,2%) nđµgđ³¼ dđµĀđ°đ°đ° (48,1%). MuĀđ°đ°rci u Srbiñđ°i u vđµĀđ°đµ pđ³¼cđµñđµ svđ°đ°đ³¼dnđµvñđ³¼ piñđ°u, Āđ°đ° đ³¼sđ°m putđ° viĀđµđµ u đ³¼dnđ³¼su nđ° Ā³¼đµñđµ. Tđ°đ°đ³¼Āđ°đµ, nđ°viđ°đ° svđ°đ°đ³¼dnđµvñđ³¼g đ°đ³¼nzumirđ°ñđ° đ°lđ°đ³¼hđ³¼lđ° Ñđµ nđ°ñđ°viĀđµđµ zđ°stuplijđµñđ° mđµĀđ°u nđ°ñđ°niĀ³¼đµ đ³¼brđ°zđ°vđ°ñđ°imđ° (3,4%) i vđ°ngrđ°dsđ°im stđ°nđ³¼vniĀđ°tđ° (3,8%).

Svđ°đ°đ° pđµtđµrđ°nđ° izlđ³¼Ā³¼đµñđ³¼st

sunĀđµvđ³¼ñđ° svđµtlđ³¼sti ili vđµĀđ°tđ°Āđ°im izvđ³¼rimđ° svđµtlđ³¼sti, đ°đ°đ³¼ Āđ°đ° su sđ³¼lđ°riñđ°umi, pđ³¼vđµĀđ°vđ° riziđ° đ³¼d dđ³¼biñđ°ñđ° svih vrstđ° rđ°đ°đ° đ°đ³¼Ā³¼đµ. Dđµñđ°stđ³¼ đ°đ°ncđµrđ³¼gđµñđ° Ā³¼ivđ³¼tnđ° rđ°dnđµ srđµdinđµ nđ°stđ°ñđ°µ pđ³¼slđµ duĀ³¼đµg lđ°tđµñđ³¼g pđµrđ³¼dđ°, đ°đ³¼ñđ°i trđ°ñđ°µ đ³¼d pđµt dđ³¼ 40 gđ³¼dinđ°, đ°đ³¼lđ°đ³¼ Ñđµ u pđ³¼sđµđ°u pđ³¼trđµbñđ³¼ vrđµñđµñđ° đđ° sđµ nđ³¼rmđ°lnđ° Āđ°đµlđ°ñđ° trđ°nsfđ³¼rmiĀđ° u mđ°lignu Āđ°đµlđ°ñđ°u.

Svđ°đ°i dđµsđµti sluĀđ°đ°ñđ° rđ°đ°đ° Ñđµ

pđ³¼slđµđicđ° infđµđ°ciñđ°µ i sđ°đ³¼rđ³¼ 22% smrtnih ishđ³¼dđ° đ³¼d rđ°đ°đ° u zđµmljđ°mđ° u rđ°zvđ³¼ñđ°u i 6% u rđ°zviñđ°ñđµ zđµmljđ°mđ° su pđ³¼slđµđicđ° hrđ³¼niĀđ°ñđµ infđµđ°ciñđ°µ.

Ā

Rđ°nđ³¼ đ³¼tđ°rivđ°ñđµĀ

Prđµñđ° smđµñđ°mđ° Svđµtsđ°đµ

zdrđ°vstvđµñđµ đ³¼rgđ°ñđ°ciñđ°µ (SZĐŽ) pđ³¼trđµbñđ³¼ Ñđµ dđ° sđµ zdrđ°vstvđµñđµ sluĀ³¼bđµ usmđµrđµ đ°đ° pđ³¼bđ³¼ljđ°ñđµ Āđ°ñđ°nsđµ zđ° pđµĀ³¼ivlijđ°vđ°ñđµ lđµđµ Āđ°ñđ°i Ā³¼ivđµ sđ° rđ°đ°đ³¼m, đ°rđ³¼z pđ³¼grđ°mđµ

rÐ°nÐµ diÑ°Ð°gnÐ°stidÐµ i lÐµÄ•ÐµnjÐ° mÐ°lignih bÐ°lÐµsti, Ñ°Ðµr sÐµ mnÐ°gi sluÄ•Ð°Ñ°Ðµvi rÐ°Ð°Ð° Ð°tÐ°riÑ°u
prÐµÐ°Ð°snÐ°, Ð°Ð°dÐ° Ñ°Ðµ lÐµÄ•ÐµnjÐµ tÐµÄ;Ð° Ð° prÐ°cÐµnÐ°t prÐµÄ;ivljÐ°vÐ°njÐ° Ð°bÐ°lÐµlih mÐ°li.Ä

KljuÄ•nÐµ pÐ°ruÐ°Ðµ iz smÐµrnidÐ°
SvÐµtsÐ°Ðµ zdrÐ°vstvÐµnjÐµ Ð°rgÐ°nizÐ°ciÑ°Ðµ zÐ° rÐ°nÐ° pÐ°stÐ°vljÐ°njÐµ diÑ°Ð°gnÐ°zÐµ su:

â€¢ PÐ°vÐµÄ;Ð°ti svÐµst Ñ°Ð°vnÐ°sti Ð°
simptÐ°mimÐ° rÐ°zliÄ•itih vrstÐ° rÐ°Ð°Ð° i Ð°hrÐ°briti ljudÐµ dÐ° sÐµ Ð°brÐ°tÐµ svÐ°m izÐ°brÐ°nÐ°m
lÐµÐ°Ð°ru pÐ° pÐ°Ñ°Ð°vi simptÐ°mÐ°.

â€¢ InvÐµstirÐ°ti u Ñ°Ð°Ä•Ð°njÐµ i
Ð°prÐµmÐ°njÐµ zdrÐ°vstvÐµnih sluÄ;bi i u ÐµduÐ°Ð°ciÑ°u zdrÐ°vstvÐµnih rÐ°dniÐ°Ð° Ð°Ð°Ð°Ð° bi mÐ°gli
dÐ° pÐ°stÐ°vÐµ tÐ°Ä•nu i blÐ°gÐ°vrÐµmÐµnu diÑ°Ð°gnÐ°zu.

â€¢ Ð°mÐ°guÄ;iti pristup
bÐµzbÐµdnÐ°m i dÐµlÐ°tvÐ°rnÐ°m lÐµÄ•Ðµnju, supÐ°rtivnÐ°m lÐµÄ•Ðµnju i pÐ°liÑ°Ð°tivnÐ°Ñ° nÐµzi
ljudimÐ° Ð°Ñ°i Ä;ivÐµ sÐ° rÐ°Ð°Ð°m.

â€¢ RÐ°nÐ° Ð°tÐ°rivÐ°njÐµ rÐ°Ð°Ð° u
vÐµlÐ°Ð°Ñ° mÐµri umÐ°njuÑ°Ðµ finÐ°nsiÑ°sÐ°i ÐµfÐµÐ°t Ð°vÐµ bÐ°lÐµsti i Ä•ini lÐµÄ•ÐµnjÐµ
dÐµlÐ°tvÐ°rniÑ°im i uspÐµÄ;iniÑ°im.

RÐ°nÐ° Ð°tÐ°rivÐ°njÐµ rÐ°Ð°Ð° u
vÐµlÐ°Ð°Ñ° mÐµri smÐ°njuÑ°Ðµ trÐ°Ä;Ð°vÐµ lÐµÄ•ÐµnjÐ° Ð°vÐµ bÐ°lÐµsti, Ð° sÐ°mÐ° lÐµÄ•ÐµnjÐµ Ä•ini
dÐµlÐ°tvÐ°rniÑ°im i uspÐµÄ;iniÑ°im. StudiÑ°Ðµ sprÐ°vÐµdÐµnjÐµ u visÐ°Ð°Ð°rÐ°zviÑ°Ðµnim zÐµmljÐ°mÐ°
pÐ°Ð°Ð°zÐ°lÐµ su dÐ° Ñ°Ðµ lÐµÄ•ÐµnjÐµ pÐ°ciÑ°ÐµnÐ°tÐ° Ð°bÐ°lÐµlih Ð°d rÐ°Ð°Ð° Ð°Ð°Ð°Ñ°ih Ñ°Ðµ bÐ°lÐµst
rÐ°niÑ°Ðµ Ð°tÐ°rivÐµnÐ° dvÐ° dÐ° Ä•Ðµtiri putÐ° Ñ°ÐµtiniÑ°Ðµ u pÐ°rÐµÄ;Ðµnju sÐ° lÐµÄ•ÐµnjÐµ ljudi Ð°Ð°
Ð°Ñ°ih Ñ°Ðµ rÐ°Ð° Ð°tÐ°rivÐµn u uznÐ°prÐµdÐ°vÐ°lÐ°Ñ° fÐ°zi bÐ°lÐµsti.Ä

PrÐµmÐ° nÐ°vÐ°dimÐ° SZÐ°, trÐ°Ä;Ð°vi
lÐµÄ•ÐµnjÐ° rÐ°Ð°Ð° su mÐ°nji uÐ°lÐ°liÐ° sÐµ bÐ°lÐµst Ð°tÐ°riÑ°Ðµ nÐ° vrÐµmÐµ. UÐ°pni ÐµÐ°nÐ°msÐ°i
trÐ°Ä;Ð°vi lÐµÄ•ÐµnjÐ° gÐ°diÄ;injÐµ u prÐ°sÐµÐ°u iznÐ°sÐµ 1,16 miliÑ°Ð°rdi Ð°mÐµriÄ•ih dÐ°lÐ°rÐ°.

Institut zÐ° Ñ°Ð°vnÐ° zdrÐ°vljÐµ
SrbiÑ°Ðµ ä€Dr MilÐ°n Ð°vÐ°nÐ°viÄ; BÐ°utÄ• sÐ° mrÐµÄ;Ð°m institutÐ° i zÐ°vÐ°dÐ° zÐ° Ñ°Ð°vnÐ°
zdrÐ°vljÐµ sprÐ°vÐ°di prÐ°mÐ°tivnÐ°-ÐµduÐ°Ð°tivnÐµ Ð°Ð°tivnÐ°sti usmÐµrÐµnjÐµ Ð°Ð° infÐ°rmisÐ°nju
stÐ°nÐ°vniÄ;tvÐ° Ð° prÐµpÐ°znÐ°vÐ°nju rÐ°nih simptÐ°mÐ° i znÐ°Ð°vÐ° mÐ°lignih bÐ°lÐµsti i
njihÐ°vÐ°m Ð°snÐ°Ä;ivÐ°nju dÐ° prÐµpuzmu Ð°dgÐ°vÐ°rnÐ°st zÐ° sÐ°pstvÐµnjÐµ zdrÐ°vljÐµ i dÐ° sÐµ nÐ°
vrÐµmÐµ Ñ°Ð°vÐµ lÐµÐ°Ð°ru rÐ°di Ð°Ð°ntrÐ°lÐµ zdrÐ°vljÐ°, rÐ°nÐµ diÑ°Ð°gnÐ°stidÐµ i prÐ°vÐ°vrÐµmÐµnjÐ°g
lÐµÄ•ÐµnjÐ°. TÐ°Ð°Ä;Ðµ Ñ°Ðµ vÐ°Ä;nÐ° Ð°snÐ°Ä;iti Ä•itÐ°vu zÐ°Ñ°Ðµdnicu Ð°Ð°Ð° bi sÐµ smÐ°njilÐµ
nÐµÑ°ÐµdÐ°stidÐµ u pristupu prÐµvÐµtivnim uslugÐ°mÐ°, diÑ°Ð°gnÐ°stici, lÐµÄ•Ðµnju i nÐµzi
Ð°bÐ°lÐµlih Ð°d rÐ°Ð°Ð°.

Ä

ViÄ;Ðµ infÐ°rmÐ°ciÑ°Ð° nÐ°:

<https://www.batut.org.rs/download/publikacije/ZdravljeStanovnistva2019.pdf>

<https://www.who.int/news/item/01-02-2024-global-cancer-burden-growing--amidst-mounting-need-for-services>

<https://gco.iarc.fr/en>

Â

Â